

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

TSHIVENDĀ LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA U THOMA (FAL)

BAMMBIRI LA VHUVHILI (P2)

2022

TSUMBANDILA YA U MAKĀ

MARAGA: 70

Tsumbandila iyi ya u maka i na masiatari a 10.

KHETHEKANYO YA A: NGANEA

U TSHILA NDI U VHONA – RN Madadzhe

MBUDZISO 1

- 1.1 Muḁini wa Vho Liedza.√ (1)
  - 1.2 Ndi khotsi√ na ṛwana√. (2)
  - 1.3 A mu ṭana sa tshidakwa/A mu ṭana sa muthu wa lunyadzo.√√ (2)
  - 1.4 Ndi u gonya ha mafhungo/Ndi u bveledza mafhungo.√√ (2)
  - 1.5 C/muongi.√ (1)
  - 1.6 Ndi Mashudu√ ngauri ndi ene ane a khou pikisa muanewa dendele Mpho√. (2)
  - 1.7 O vha o tevhelela mufumakadzi wawe.√√ (2)
  - 1.8 Vhathu kha vha fhulufhedzee kha vhafunwa vhavho.√√ (2)
  - 1.9 O thoma u sa tsha londa Phophi mufumakadzi wawe na u ḁidzhenisa kha zwa mahalwa.√√ (2)
  - 1.10 Ee, ndi lone, lo vhanga u farwa hawe ngauri u funana hawe na Maria zwo ita uri a vhulaise Mashudu muṭhannga wa Maria a fhedza o farwa.√√ (2)
- [18]**

NA

MBUDZISO 2

- 2.1 Ndi Mashudu.√ (1)
- 2.2 Ndi muḁini wa Maria.√ (1)
- 2.3 Ndi ha u sinyuwav√ ngauri o rwiwa a dovha a pwashelwa goloi yawe.√ (2)
- 2.4 Ndi ya nnda√ ngauri hu na nndwa.√ (2)
- 2.5 Dugudzha ha koni u kondelela musi o khakha√ ngeno Dzwaini a tshi kona u kondelela musi o khakha.√ (2)

- 2.6 Ndi vhudakwa√ na u sa thetshelesa vhañwe vhatu vha tshi mu kaidza.√ (2)
- 2.7 Ndi Mpho√ ngauri mafhungo othe a kwama enev√. (2)
- 2.8 Ee ngauri sa dokotela o vha o tea a songo tshimbila a tshi rwa vhatu/U sa thogomela vhalwadze musi e mushumoni.√√ (2)
- 2.9 Ndo vha ndi do mu eletshedza uri a songo tandulula thaidzo nga u tou rwa ngauri zwi a farisa√ na uri u rwa a zwi tandululi thaidzo. Nndwa i vhangela muthu maswina√. U tshi funa nndwa a u na mulalov√. (Na dziñwe phindulo dzi pfalaho.) (3)

[17]

KANA

HO DINA ONE – S Mbedzi

MBUDZISO 3

- 3.1 Mavhengeleni a zwiambaro.√ (1)
- 3.2 Ndi murathu√ na mukomanav√. (2)
- 3.3 Sa mubvumbedzwa wa lunako√ ngauri o vha o imaho zwavhudi a tshi fanelwa nga zwiambaro na mavhudzi awe o naka√. (2)
- 3.4 Ndi tsha mathomelev√ ngauri ndi hone hune muiwali a divhadza vhaanewa vhahulwane na thaidzo dza muanewa dendelev√. (2)
- 3.5 B/Vho Maboho.√ (1)
- 3.6 Ndi Veronica √ ngauri ndi ene ane a khou pikisa muanewa dendelev√. (2)
- 3.7 U khou todou sumbedza Veronica uri ha tshisiwana na u sumbedza lufuno lwawe khae ngauri u a dikona.√√ (2)
- 3.8 Mulaedza ndi wa uri pfunzo ndi ya ndeme kha muthu ngauri i a lamulela kha nyimele nnzhi.√√ (2)
- 3.9 Ngeletshedzo o vho thoma u lwa na mashaka ndivho i ya uri vha si dzhenele kha ifa le a sielwa nga vhabebi.√√ (2)
- 3.10 Ee, ndi lone ngauri o neya magevhenga tsheke yo sainiwaho i songo niwalwa tsheledé zwine o funzeaho o vha a sa do zwi ita.√√ (2)

(2)

[18]

NA

MBUDZISO 4

- 4.1 U khou amba lu^{ti}ngothendeleki.√ (1)
- 4.2 U khou amba na Veronica.√ (1)
- 4.3 O takala√ ngauri u khou holedza Ngeletshedzo nahone o wana zwe a vha a tshi khou ^{to}da√. (2)
- 4.4 Ndi khudano ya nnda√ ngauri hu khou semaniwa√. (2)
- 4.5 Bra Zakes ndi muvhulayi√ ngeno Veronica o thanyela thungo nge a fhura Ngeletshedzo tshelede√. (2)
- 4.6 Ndi vhundeniwa he a vha e naho/ O vha a sa kho ^{to}da vha tshi dzhenelela kha mabindu a khotsi awe.√√ (2)
- 4.7 Ndi Ngeletshedzo √ngauri mafhungo o^{the} a bugu a khou kwama enev√. (2)
- 4.8 Ndi zwone, tshelede yo dzhenisa Ngeletshedzo khakhathini zwo itiswa na nga u vha a sa koni u i langa.√√ (2)
- 4.9 Ndo vha ndi tshi do mu eletshedza uri a vhe na lufuno lwa vhukuma kha muthannga wawe√ nahone a mu thogomele na u sa funela muthu zwine a vha nazwo√. A mu fune nga mbilu na muya√.
(Na dziⁿⁱwe phindulo dzi p^{fa}laho.) (3)

[17]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A: 35

KHETHEKANYO YA B: DIRAMA

***FINDINKODO* – TT Mudau**

MBUDZISO 5

- 5.1 Nga lihora la Lushaka.√ (1)
- 5.2 Lwa Maafurikanere/Mavhuru.√ (1)
- 5.3 Khudano i khou vhangwa nga politiki ine ya vha hone Afrika Tshipembe.√√ (2)
- 5.4 A khou bvelela kha tshifhinga tsha musalauno vngauri na vharema vha vho didzhenisa kha zwa politikiv. (2)
- 5.5 C/Armsterdam.√ (1)
- 5.6 Ndi tshigwada tsha vharema.√√ (2)
- 5.7 U khou sinyuswa nga uri lihora la lushaka lo fa na vhatu vho balangana.√√ (2)
- 5.8 Mahoro a vharema o shandukisa politiki ya Afrika Tshipembe nga u fhelisa muvhuso wa tshitalula.√√ (2)
- 5.9 Ndo vha ndi tshi do dzhia sia la vhane vha khou ima na tshanduko hu si tsha vha na tshitalula/Ndo vha ndi tshi do ima na vhane vha khou toda Volkstaat. √√ (2)
- 5.10 Mafhungo a a bvelela kha mahoro hune ra wana tshanduko i tshi vha hone, mirado ya lihora ya fhambana√. Manwe mahoro a fa ha dzhena manwe.√ Phambano dza mirado ya mahoro dzi a vha hone.√ (3)
- [18]

NA

MBUDZISO 6

***FINDINKODO* – TT Mudau**

- 6.1 Ndi Duma.√ (1)
- 6.2 Ndi mavhuru/Maafurikanere.√ (1)

- 6.3 Ndi mudzulaphanda wa lihora.√√ (2)
- 6.4 U khou todou ombedzela uri vhathu vha khou tea u shuma naho vhe dziofisini.√√ (2)
- 6.5 Ndi vharema nga murahu ha musi vha tshi khou kandedzwa.√√ (2)
- 6.6 Dzi bvukulula tshifhinga tsha zwino.√√ (2)
- 6.7 Ndi musi lihora la Madimokirati li tshi dzhia muvhuso.√√ (2)
- 6.8 Ri guda uri mahoro a politiki a a bva ha dzhena maniwe.√√ (2)
- 6.9 Ndo vha ndi tshi do kondelela u vhuswa nga vha lihora la Madimokirati/√Zwo vha zwi tshi do mmbaisa u vhuswa nga lihora line ndi si li takalele√. Nda do tangedza ngauri tshinwe na tshinwe tshi na tshifhinga tshatsho.√ (Na dzinwe phindulo dzi pfalaho.) (3)
[17]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 35

KHETHEKANYO YA C: NGANEAPFUFHI

ZWA VHUTSHILO – NA Milubi na LL Mafenya

MBUDZISO 7: 'AI, NDI MINI?' – LL Mafenya

- 7.1 Ndi munna√ na musadzi√. (2)
- 7.2 Tsha u bvedza mafhungo.√√ (2)
- 7.3 Ndi ya vivho√ musi Mangalani a tshi vho amba na Sofi.√ (2)
- 7.4 Ndi ngauri vho vha vho kambiwa vha vho edela.√√ (2)
- 7.5 Ee, zwi a fana. Vhothe a vha fhulufhedzei kha zwa lufuno.√√ (2)
- 7.6 Thero ndi ya uri vhathu kha vha fhulufhedzee kha vhafunwa vhavho.√√ (2)
- 7.7 Li disa muhumbulo wa uri vhafunzi vha kale ndi vhone vha fhulufhedzeaho u fhirisa vha zwino.√√ (2)
- 7.8 Ndi a vha pfela vhutungu ngauri vho mala mufumakadzi ane a si fhulufhedzee kha zwa lufuno. √√ (2)
- 7.9 Hai, a zwi tangedzi ngauri Mangalani ndi mufunzi a no didzhenisa kha zwa vhudzekani na mufumakadzi wa muiwe munna√ ngeno Avhaathu na ene a sa fhulufhedzei kha mukalaha wawe Vho Mathada√. (2)

[18]

NA

MBUDZISO 8: 'VULANI MUFUNWA WANGA' – NA Milubi

- 8.1 Neni.√ (1)
- 8.2 Musi a tshi timatima u vula vothi nga murahu ha musi Vho Dinani vhe nae.√ (1)
- 8.3 Vho vha vha tshi khou ya u dalela mufumakadzi wavho.√√ (2)
- 8.4 Ndi mufumakadzi a sa fhulufhedzei kha zwa lufuno.√√ (2)
- 8.5 Ndi Neni√ ngauri ndi ene ane mafhungo a bugu o disendeka khaev√. (2)

- 8.6 Ndi ya uri naho ri kule na vhafunwa vhashu ri tea u dithonifha kha zwa lufuno ra si lingee sa musu zwi na masiandaitwa a si avhudi.√√ (2)
- 8.7 Ndi khudano ya nga ngomu ngauri Nani u khou disola kha nyito dzawe a fhedza nga u lila hu si na zwe Vho Dinani vha mu ita.√√ (2)
- 8.8 A/Vho Dinani.√ (1)
- 8.9 Ndi musu vha tshi fhelelwa nga mahadzi vha kavhiwa na nga malwadzev ngauri a huna ane a nga kondolela nyimele idzi dzi vhavhahov. (2)
- 8.10 Ndo vha ndi tshi do mu eletshedza uri a vhe na lufuno kha munna wawe√ a dovhe a humbele pfarelo kha zwe a itav. (2)
(Na dziñwe phindulo dzo teaho.) [17]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C: 35

KHETHEKANYO YA D: VHURENDI

MBUDZISO 9

'SA MUSADZI' – TK Mkansi

- 9.1 Ya tshisadzini.√ (1)
- 9.2 Vhana/Vhaaluwa/Shango/Vhathu vhothe. √√
(Zwivhili fhedzi.) (2)
- 9.3 Yo imela ḍuvha.√√ (2)
- 9.4 Ḷifanyisi√ ngauri musadzi u khou fanyiswa na vhathu vho lovhahov. (2)
- 9.5 Musuku√ na Mudzi.√ (2)
- 9.6 abcde.√√ (2)
- 9.7 D/balaho u muṅiwa nga mutshenzhe.√ (1)
- 9.8 Vhumatshelo ha fhela nga u shaeya ha musadzi.√√ (2)
- 9.9 Ndivho ndi mishumo ya vhuḍi/mivhuya ine vhasadzi vha ḍisa kha lushaka.√√ (2)
- 9.10 Ndi wa ndeme ngauri vhasadzi vha sa vha hone shangoni zwithu zwinzhi zwi nga tshinyala√. Miṅa minzhi yo ḍitika nga vhasadzi√.
(Na dziṅwe phindulo dzi pfalaho.) (2)
- [18]

NA

MBUDZISO 10

'MBINGANO' – TN Pholi

- 10.1 Zwitshimbili.√ (1)
- 10.2 Munna√ na musadzi√. (2)
- 10.3 Ndi zwiseo/maseo.√√ (2)
- 10.4 Lufunov√ na u kondelelanav√. (2)

- 10.5 Vho vthinganaho vha thusana u lwa na ane a khou pwasha mbingano.√√ (2)
- 10.6 U ḍisa muhumbulo wa uri dakalo ḷanga a ḷi fheleli ni siho.√√ (2)
- 10.7 Ndi vhathu vha thetshelesaho zwitshele.√√ (2)
- 10.8 Mulaedza ndi wa u eletshedza vhathu uri mbingano a si mutambo nahone i ṭoda lufuno.√√ (2)
- 10.9 Ndo vha ndi tshi ḍo mu eletshedza uri a thetshelese vhahulwane kha ndayov̄, u tea u vha na lufuno lwo fhelelaho u ḍivhulungela mbinganov̄. (Na dziṅwe phindulo dzi pfalaho.) (2)
- [17]

ṰHANGANYELO YA KHETHEKANYO YA D: 35
MARAGAGUṰE: 70